

**KOMORA ZDRAVSTVENIH USTANOVA SRBIJE
KOMISIJA ZA MEDICINU RADA
DANA:
BEOGRAD**

PREDMET: Zahtev (predlog) za izmenu i dopunu pozitivnih propisa u cilju obezbeđenja uslova za obavljanje delatnosti medicine rada

Obezbeđenje preventivne zdravstvene zaštite radno-aktivnog stanovništva, koje stvara sva materijalna dobra za funkcionisanje i razvoj društva, neminovno zahteva očuvanje delatnosti i resursa medicine rada, posebno u vreme tranzicije i privatizacije.

U tom cilju neophodne su promene pozitivnih propisa, koje će u ovom periodu, kroz finansiranje određenih usluga preventivne zdravstvene zaštite i drugih usluga primarne zdravstvene zaštite, obezbediti funkcionisanje, očuvanje i razvoj delatnosti i resursa institucija medicine rada.

Predlažemo promenu sledećih akata:

1. Pravilnik o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti u zdravstvenim ustanovama i drugim oblicima zdravstvene službe (Sl.glasnik RS br. 43/06 i 112/09)

Član 4. tačka 10. iza reči aktivnosti *brisati* (specifična zdravstvena zaštita radnika), a iza 3000 zaposlenih *brisati* „za koje je predviđena specifična zdravstvena zaštita u vezi sa uslovima rada“. Iza 3000 zaposlenih *brisati*: a na svaka tri tima - još po jednog doktora medicine, specijalistu iz oftalmologije, otorinolaringologije i psihijatrije, kao i po jednog psihologa i socijalnog radnika.

Obrazloženje:

Lekar specijalista medicine rada ne obavlja samo specifičnu zdravstvenu zaštitu radnika. On je i konsultant izabranom lekaru u određenim slučajevima.

Lekar specijalista medicine rada kao deo specijalističko-konsultativne službe, pruža usluge izabranom lekaru:

- kod sumnje na profesionalno oboljenje i bolest u vezi sa radom u cilju daljeg postupanja izabranog lekara,
- mišljenja o radnoj sposobnosti u okviru obrade za IK,
- konsultacija u vezi povrede na radu,
- davanje mišljenja radi oslobađanja od noćnog i smenskog rada u sklopu lečenja od određenih bolesti (hipertenzija, šećerna bolast i druge endokrine bolesti, TBC, maligne bolesti, glaukom, epilepsija, miastenia gravis, sterilitet),
- potrebi rada sa skraćenim radnim vremenom u toku lečenja, shodno zahtevima radnog mesta,
- konsultacija kod sumnje na hronično trovanje koje nije vezano za radno mesto
- kod profesionalne orijentacije i selekcije

Specijalisti konsultanti iz Službe specijalističko-konsultativne delatnosti Doma zdravlja (oftalmolog, otorinolaringolog, internista, psihijatar, kao i psiholog i socijalni radnik) mogu biti

angažovani po potrebi kroz dopunski rad u skladu sa Pravilnikom o dopunskom radu koji uređuje tu oblast.

2. Pravilnik o nomenklaturi zdravstvenih usluga na primarnom nivou zdravstvene zaštite (Sl.glasnik RS br. 24/09).

U Nomenklaturi zdravstvenih usluga koje se pružaju u zdravstvenim ustanovama koje obavljaju zdravstvenu delatnost na primarnom nivou zdravstvene zaštite (koja je sastavni deo Pravilnika), dodati sledeće zdravstvene usluge:

2.1. U odeljku "Pregledi lekara i posete drugih zdravstvenih radnika" dodati sledeće:

2.1.1. Posle zdravstvene usluge pod r.br. 9. "Sistematski pregled odraslih" dodati novu uslugu r. br. 9-a koja glasi: "**Sistematski pregled zaposlenih**".

Sadržaj usluge 9-a definisati kao u tekstu sadržaja usluge r.br. 9. i dodati tekst: "Ocena profesionalnog rizika po zdravlje zaposlenih (uticaj štetnosti i opasnosti sa radnog mesta), dostavljanje izveštaja izabranom lekaru".

Obrazloženje:

Pošto je u sadržaju pregleda navedena ocena zdravstvenog stanja i procena faktora rizika po zdravlje, smatramo da specijalista medicine rada najbolje poznaje profesionalne opasnosti i štetnosti na radu i ima uvid u rizike po zdravlje, zato što obilazi radna mesta i na vreme može da prepozna i prevenira početne poremećaje zdravlja. Specijalisti medicine rada posebno su edukovani za preventivne preglede, mogu kvalitetno, efektivno i efikasno da ih obave, a mogu organizovati i sistematske preglede na terenu (u preduzeću, ustanovi, itd).

Izabrani lekar je opterećen kurativnim radom i nema dovoljno vremena za sveobuhvatni i kvalitetan preventivni rad (na osnovu sadašnjih pokazatelja u proseku na preventivni rad utroši samo oko 4% radnog angažovanja).

2.1.2. Posle usluge r.br. 36. dodati novu uslugu "R.br. 37. – **konsultativni pregled specijaliste medicine rada**".

Sadržaj usluge: Uzimanje anamnestičkih podataka i radne anamneze, opšti klinički pregled, analiza medicinske dokumentacije i opisa radnog mesta, ocena radne sposobnosti u okviru profesionalne orijentacije i selekcije, mišljenja o radnoj sposobnosti u okviru obrade za IK, mišljenja o radnoj sposobnosti u okviru privremene radne nesposobnosti, mišljenja o radnoj sposobnosti za potrebe sudsko-medicinskog veštačenja, ocena radne sposobnosti u okviru davanje mišljenja o potrebi rada sa skraćenim radnim vremenom osiguranika u toku lečenja, mišljenja o postojanju sumnje na profesionalno oboljenje i bolest u vezi sa radom osiguranika koji su u radnom odnosu, dijagnostika i verifikacija profesionalnih oboljenja, mišljenja o hroničnim trovanjima koja nisu vezana za radno mesto, mišljenja kod postojanja dileme u vezi povrede na radu, mišljenja u vezi noćnog i smenskog rada zaposlenih u okviru lečenja.

Obrazloženje:

Postoji potreba da lekar specijalista medicine rada bude deo specijalističko konsultativne službe i pruža usluge koje zahteva izabrani lekar, a odnosi se na davanje mišljenja:

- kod sumnje na profesionalno oboljenje i bolest u vezi sa radom u cilju daljeg postupanja izabranog lekara,
- mišljenja o radnoj sposobnosti u okviru obrade za IK,

- konsultacija kod sumnje u vezi povrede na radu,
- davanje mišljenja radi oslobađanja od noćnog i smenskog rada u sklopu lečenja od određenih bolesti (hipertenzija, šećerna bolest i druge endokrine bolesti, TBC, maligne bolesti, glaukom, epilepsija, miastenia gravis, sterilitet),
- potrebi rada sa skraćenim radnim vremenom u toku lečenja, shodno zahtevima radnog mesta,
- konsultacija kod sumnje na hronično trovanje koje nije vezano za radno mesto

2.2. U odeljku "Preventivne, dijagnostičke i terapijske usluge" dodati sledeće:

2.2.1. Posle usluge r.br. 12. "Grupni zdravstveno vaspitni rad" dodati novu uslugu "R.br. 12-a **Grupni zdravstveno vaspitni rad zaposlenih**".

Sadržaj usluge R.br. 12-a definisati kao u tekstu sadržaja usluge 12. i dodati tekst:

"Osposobljavanje zaposlenih za bezbedan rad i promocija zdravlja na radnom mestu".

Ovu uslugu obavlja – specijalista medicine rada.

Odrzloženje:

Specijalista medicine rada je u svakodnevnom neposrednom kontaktu sa zaposlenim, poznaje opasnosti i štetnosti radnog mesta, te rizike po zdravlje. Značajan broj sati u toku dana zaposleni provode na svom radnom mestu, zbog čega je to idealno mesto za promociju zdravih stilova života, promociju mentalnog zdravlja i za organizovan rad usmeren na podizanje svesti vezano za kulturu rada zaposlenih i njihovih poslodavaca.

Edukacija, savetovanja, „work shop“ radionice radi korekcije navika u vezi ishrane, pušenja, konzumiranje alkohola, upotrebe lekova u kontekstu zdravstvenih rizika na radnom mestu, značaj procene fizičke sposobnosti u cilju bavljenja sportom ili hobiem radi očuvanja fizičkog i mentalnog zdravlja. Edukacije usmerene ka razvijanju kvalitetne komunikacije, socijalne i emocionalne inteligencije i važnosti asertivnog ponašanja. Takođe bi uticaj profesionalnih štetnosti i uslova rada na zdravlje radnika bili posebna tema u zavisnosti od sastava grupe i ekspozicije na radnom mestu. Promovisanje i Edukacija poslodavaca i predstavnika sindikata za donošenje i poštovanje sopstvenih etičkih kodeksa ponašanja u cilju obostrane koristi i sveukupne lojalnosti.

Posebno je značajan aspekt koncentracije i dostupnosti grupa zaposlenih kod poslodavaca za grupni zdravstveno-vaspitni rad.

2.2.2. Posle usluge R. br. 13. "Individualni zdravstveno-vaspitni rad" dodati novu uslugu: "R. br. 13-a - **Individualni zdravstveno-vaspitni rad zaposlenih**".

Sadržaj usluge R. br. 13-a definisati kao u tekstu sadržaja usluge 13. i dodati tekst:

- Individualni zdravstveno-vaspitni rad osposobljavanjem zaposlenog za bezbedan i zdrav rad, upoznavanjem sa profesionalnim rizicima i načinima za izbegavanje istih,
- savetodavni rad o načinu za podizanje zdravstvenog potencijala zaposlenog primenom individualnih preventivnih mera i aktivnosti za bezbedan i zdrav rad. Ovu uslugu obavlja – specijalista medicine rada.

Obrazloženje:

Nakon obavljenog sistematskog pregleda, na osnovu kliničkog nalaza i laboratorijskih analiza (poremećaja) zakazati individualni razgovor. U toku individualnog razgovora objasniti nađene

zdravstvene poremećaje ili bolest, predočiti uticaj profesionalnih štetnosti i uslova rada na dalji tok poremećaja ili bolesti. Insistirati na pravilnoj upotrebi lekova, pravilnoj ishrani, bavljenju sportom i korekciji loših navika (pušenje, alkohol, droga). Razmotriti psihosocijalno stanje na poslu i u porodici.

2.2.3. Posle odeljka Rentgenološke usluge dodati Odeljak: "Ostale usluge" sa sledećim rednim brojevima, nazivom i sadržajem:

R. br.	Naziv usluge	Sadržaj usluge
1.	Kapilaroskopija	mikroskopski pregled kapilara u korenu noktiju šaka (bitna u postavljanju dijagnoze bolesti vezivnog tkiva, reumatske bolesti., Raynaud-ove bolesti..)
2.	Pletizmografija	registrowanje pulzacija na nivou arteriola na prstima šaka i stopala (bitna za dijagnostiku kod dijabetične vaskulopatije, Buerger-ove bolesti, Raynaud-ove bolesti)
3.	Kold test	test hlađenja i posmatranje promena na koži i krvnim sudovima šaka i stopala (kod dijabetesa, Raynaud-ove bolesti)
4.	Kožna termometrija	merenje temperature kože (kod vaskularnih oboljenja)
5.	Dinamometrija	merenje snage mišića leđnog i ramenog pojasa (kod neuroloških i reumatskih oboljenja)
6.	Test procene stresa na radnom mestu	primena standardizovanog upitnika u cilju procene stresa na radnom mestu (a u cilju lečenja psihosomatskih bolesti i zaštite mentalnog zdravlja)
7.	Spirometrija (procena funkcije respiratornog sistema i fizičke sposobnosti)	
8.	Bronhodilatacioni test (dijagnostički i diferencijalno dijagnostički test kod sumnje na profesionalnu genezu bolesti, procena uspešnosti terapije, procena BHR i kontraindikacija za bronhoprovokaciono testiranje)	
9.	Pick Flowmetrija (u cilju rane dijagnoze profesionalnih oboljenja respiratornih puteva)	
10.	Nespecifičan bronhoprovokacioni test (Verifikacija hiperreaktivnosti disajnih puteva kao posledice profesionalne ekspozicije respiratornim štetnostima)	
11.	Specifičan bronhoprovokacioni test (verifikacija specifične senzibilizacije disajnih puteva)	
12.	Prick i Pach alergo test (kod sumnje na alergijska oboljenja kože i respiratornog sistema)	

Odredjivanje sledećih toksikoloških analiza:

Aluminijuma u urinu (izražen na gram kreatinina)
 Aluminijuma u krvi
 Arsena u urinu (izražen na gram kreatinina)
 Arsena u krvi
 Arsena u noktima
 Cinka u urinu (izražen na gram kreatinina)
 Cinka u krvi
 Bakra u urinu (izražen na gram kreatinina)
 Bakra u krvi

Olova u urinu (izražen na gram kreatinina)
Olova u krvi
Žive u urinu (izražen na gram kreatinina)
Žive u krvi
Žive u kosi
Kadmijuma u urinu (izražen na gram kreatinina)
Kadmijuma u krvi
Nikla u urinu (izražen na gram kreatinina)
Nikla u krvi
Kobalta u urinu (izražen na gram kreatinina)
Kobalta u krvi
Volframa u urinu (izražen na gram kreatinina)
Volframa u krvi
Mangana u krvi
Flourida u urinu
Hroma u urinu (izražen na gram kreatinina)
Hroma u krvi
Selena u urinu (izražen na gram kreatinina)
Selena u krvi
2,5-heksandiona u urinu
Benzena u urinu
trans, trans-mukonske kiseline u urinu
Etilbenzena u urinu
Mandelične kiseline u urinu
Tiodiglikolne kiseline u urinu
Fenola u urinu
Rodanida u urinu
Vanilmandelične kiseline u urinu
Hipurne kiseline u urinu
p-aminofenola u urinu
p-nitrofenola u urinu
3-fenoksibenzojeve kiselina u urinu
4-hidroksi-3-fenoksibenzojeve kiseline u urinu
Tiocijanata u urinu
Trihloretanola u urinu
Trihloroacetne kiseline u urinu
Trihloretilen u urinu
Trihloretilena u krvi
Toluena u krvi
Ksilena u krvi
Stirena u krvi
Perhloretilena u krvi
Metilhloroforma u krvi
Dihlormetana u krvi
Dinitroortokrezola u krvi
Methemoglobina
Karboksihemoglobina
Sulfhemoglobina
Aktivnosti eritrocitne holinesteraze
Porfobilinogena u urinu
Deltaaminolevulinske kiseline u urinu
Uroporfirina u urinu

Koproporfirina u urinu
Eritrocitnog protoporfirina
Etanola u krvi
Etanola u urinu
Skrining psihoaktivnih supstanci u urinu
Skrining psihoaktivnih supstanci u krvi
Određivanje psihoaktivnih supstanci u urinu
Određivanje psihoaktivnih supstanci u krvi
Trovanje pesticidima

Obrazloženje:

Lekar medicine rada obavlja određene dijagnostičke procedure koje se ne koriste samo u dijagnostici profesionalnih bolesti već se koriste i za dijagnostiku bolesti opšte populacije kao što su: sistemske bolesti vezivnog tkiva, reumatoidni artritis, Raynaud-ova bolest, šećerna bolest, bolest arterijskih i venskih krvnih sudova, neurološka stanja, razna trovanja i dr.

Zato predlažemo da u nomenklaturu uvrstite i gore navedene **dijagnostičke usluge koje pružaju lekari medicine rada**, a koje se ne koriste samo u dijagnostici profesionalnih bolesti, već se koriste i za dijagnostiku bolesti opšte populacije, jer Institut i Zavodi za zdravstvenu zaštitu radnika (u daljem tekstu ZZZZ radnika), poseduju dobro opremljene laboratorije za toksikologiju. Želimo da Vam skrenemo pažnju da je problem određivanja toksikoloških parametara u Srbiji veoma izražen i da izuzev Instituta za medicinu rada Srbije i ZZZZ radnika, druge civilne ustanove ne raspolažu ni kadrom ni opremom za određivanje toksikoloških parametara u biološkom materijalu."

3. Pravilnikom o uslovima, kriterijumima i merilima za zaključivanje ugovora sa davaocima zdravstvenih usluga i za utvrđivanje naknade za njihov rad za 2011.godinu urediti finansiranje plata zaposlenih u medicini rada

Obrazloženje:

Izloženi predlozi usluga primarne zdravstvene zaštite, koje obavljaju i mogu obavljati službe medicine rada su osnov za finansiranje zarada u medicini rada, posebno u vreme tranzicije i privatizacije, dok privreda i poslodavci ne budu finansijski osposobljeni da se na tržišnim principima obezbedi dominantno finansiranje medicine rada.

Takav način finansiranja zahteva da kadrovskim planovima zdravstvenih ustanova, koje donosi Ministarstvo zdravlja Republike Srbije, u spisku ugovorenih radnika budu uključeni zaposleni u medicini rada.

4. Pravilnik o uslovima, kriterijumima i merilima za zaključivanje ugovora sa davaocima zdravstvenih usluga i za utvrđivanje naknade za njihov rad za 2010.godinu (Sl.glasnik RS br. 17/10)

U članu 22. Pravilnika brisati stav 4. i propisati **ravnopravne uslove finansiranja stomatološke zdravstvene delatnosti** za sve ustanove primarne zdravstvene zaštite.

Obrazloženje:

Posebno naglašavamo da ovakva odredba dovodi zaposlene u stomatološkoj službi ZZZZ radnika i studenata u neravnopravan položaj u odnosu na zaposlene u službama iste delatnosti u

domovima zdravlja, a da pritom ne postoji opravdan razlog koji bi upućivao na ovakve razlike kada je u pitanju stomatološka zdravstvena zaštita odraslih. Svi stomatolozi zaposleni u ustanovama primarne zdravstvene zaštite su završili isti fakultet i rade isti posao, sa razlikom što neki od njih leče zaposlene, neki studente ili penzionere, pa se samim tim očekuju i iste zakonske odredbe za sve.

5. Pravilnik o načinu i postupku sprovođenja konačnog godišnjeg obračuna pripadajuće naknade davaocima zdravstvenih usluga za 2009.godinu

Ulažemo prigovor na član 9. *Pravilnika o načinu i postupku sprovođenja konačnog godišnjeg obračuna pripadajuće naknade davaocima zdravstvenih usluga za 2009.godinu*, koji je Upravni odbor RZZO, doneo na sednici održanoj dana 11.12.2009 godine, a u delu koji se odnosi na sprovedeni obračun za stomatološku zdravstvenu zaštitu Zavoda za zdravstvenu zaštitu radnika za period od 01.01.2009 do 31.12.2009 godine.

Napred navedenim Pravilnikom, u članu 9, je predviđeno da se zdravstvenim ustanovama za 2009 godinu priznaje naknada ukoliko je izvršila i fakturisala usluge stomatološke zdravstvene zaštite koje se pružaju na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja (preventivne i druge usluge), najmanje u visini od 65% predračunom utvrđene naknade, a deo naknade u visini od 35% predstavlja ukupan iznos naknade za pružanje hitne stomatološke pomoći. Samo određenim zdravstvenim ustanovama koje pružaju usluge stomatološke zdravstvene zaštite na primarnom nivou u koje spadaju ZZZZ studenata i ZZZZ radnika, konačna naknada se priznaje u visini fakturisanih usluga, a deo naknade od 35% za pružanje hitne stomatološke pomoći se ne priznaje. Napominjemo da se taj deo naknade priznavao svih predhodnih godina kako drugim ustanovama (Domovima zdravlja), tako i Zavodima i da je tek pravilnikom iz decembra 2009 ukinuto to pravo samo Zavodima.

Ovakvu odredbu Pravilnika smatamo nezakonitom, a posebno iz razloga da je pomenuti pravilnik donet 11.12.2009 godine sa retroaktivnom primenom navedenog člana 9, od januara 2010, tako da je Zavodima ispostavljen veliki novčani dug, a da pritom nije dostavljeno nikakvo obrazloženje, niti naveden razlog ovakvog obračuna i odstupanja od Ugovora o finansiranju podpisanog početkom 2009 godine. Na osnovu svega ističemo, da se navedenom odredbom čini direktna šteta Zavodima, obzirom da su u pitanju veliki novčani iznosi koji su od uticaja na naredni period rada i poslovanja ustanova.